

GENEOLOGINĖS VYDŪNO IŠTAKOS

Dr. Vaclovas Bagdonavičius

Vilnius, Vydūno draugija

Anotacija

Straipsnyje pateikiama Vydūno (Wilhelm Storost, 1868–1953) šeimos geneologija tėvo linija nuo XVI a. pabaigos. Pirmasis neabejotinas Vydūno protėvių pėdsakas randamas Verdainės (Werden) parapijos krikšto knygoje: 1710 m. sausio 15 d. įrašė kaip krikštatėvis pažymėtas *Dovid Storasta*. Jo palikuonių geneologinė linija ir atveda iki 1868 03 22 Jonaičiuose (Šilutės apskritis) gimusio Wilhelmo Storosto – būsimojo Vydūno.

RAKTAŽODŽIAI: Vydūnas, Storostų giminė, geneologija.

Abstract

The article presents the paternal lineage of Vydūnas (Wilhelm Storost, 1868–1953) starting from the end of the 16th century. The first certain signature of Vydūnas's ancestors was found in the baptismal books of Verdainė (Werden) parish: *Dovid Storasta* was recorded as a godfather on January 15, 1710. The lineage of his posterity leads us to Wilhelm Storost (later Vydūnas) born on March 22, 1868 in Jonaičiai, Šilutė district.

KEYWORDS: Vydūnas, Storosta kin, geneology.

Vydūno – Vilhelmo Storosto – atėjimo į šį pasaulį datos ir vietos tiesiogiai paliudijančių archyvinių įrašų kol kas nerasta. Vokietijoje Leipcige įsikūrusiame Centriniam geneologijos archyve (Zentralstelle für Geneologie) esantys Verdainės bažnyčios knygų mikrofilmai baigiasi 1866 m. gruodžio 31 d. įrašais, t. y. metai ir trys mėnesiai iki būsimojo Vydūno gimimo. Kur yra vėlesnės šios knygos, kol kas nežinoma. Tuo, kad Vydūnas tikrai tada ir ten gimė, tenka patikėti juo pačiu. Anketines ir kitas žinias apie save jis teikė jo biografijas¹ rašiusiems, to prašiusioms įstaigoms² bei skelbė autobiografijose.³ Tos žinios, aišku, turėjo būti grįstos dokumentuotais įrašais patvirtintais faktais, kuriais remiantis būdavo išduodami asmens dokumentai, o šių galiojimui pasibaigus, jau jais remiantis išrašomi nauji. Tad nėra pagrindo abejoti paskutiniu 1952 m. gegužės 24 d. išduotu Vydūno pasu, kuriame gimimo data pažymėta 22. 3. 1868, o vieta – *Jonaten / Heydekrug* (Jonaičiai / Šilutė [Šilutės apskritis]).⁴ Tie patys duomenys įrašyti ir Detmoldo metrikacijos biuro išduotame mirties liudijime.⁵ 1921 m. skelbtoje autobiografijoje jie užfiksuoti taip: *Gimęs esu 1868 m. kovo mėn. 22 d. Jonaičiuose, Šilutės apskrity, netoli Žemaitijos ribos.*⁶ Kitoje autobiografijoje apie savo gyvenimo pradžią Vydūnas pasakys poetiškiau ir filosofoškiau:

¹ Ryškesnės iš jų: Vaižgantas. Vilimas Vydūnas // *Vaižganto raštai*, t. 13, Kaunas, 1929, p. 97–117; Merkelis A. Iš Vydūno vaikystės ir jaunystės // *Aidai*, 1953, nr. 4, p. 159–167; Šemerys S. Vydūno gyvenimas // *Aukuras*, Klaipėda, 1937, p. 40–67; Krausas A. Vydūnas – tautos žadintojas // *Atolo metraštis*, Melburnas, 1954, p. 124–141.

² Pvz., Rytų seminarui (Orientalische Seminar) prie Berlyno universiteto. Šiai įstaigai pateiktą Vydūno autobiografiją nurodo ir ją plačiai cituoja istorikas Kurt Forsteuter [Forstreuter F., Vydūnas–Storost, 1868–1953. Seine Lehrtätigkeit in Berlin: Ein Beitrag zur seiner Biographie // *Zeitschrift für Ostforschung*, 1968, H. 4, S. 679–685].

³ Išsamiausias: Vydūnas. Mano gyvenimo apžvalga // *Žemaičiai: žemaičių rašytojų prozos ir poezijos antologija*, Kaunas, 1938, p. 17–25; Tikrasis Vydūnas // *Naujas žodis*, 1928, nr. 1, p. 3–4; Vydūnas patsai apie savo amžių ir darbą. // *Lietuvos albumas*, Kaunas, 1921, p. 425–427 [antras fotografuotinis leidimas 1991, Vilnius].

⁴ Paso originalas saugomas Maironio lietuvių literatūros muziejuje Kaune (Inv. Nr. 9340). Kopija yra autoriaus archyve.

⁵ Kopija yra autoriaus archyve.

⁶ Vydūnas patsai apie savo amžių ir darbą // *Lietuvos albumas*, p. 425.

„Verdainės šventnamio varpai gaudė, kaip sekmadienį 1868-III-22 atskiras stojaus į juslėmis patiriamą pasaulį. Maniau čia esmiškai gyvensi ir tuo kitus tam skatinsi“.⁷

Kai būsimasis Vydūnas atėjo šian pasaulin, ne tik Jonaičiuose ir Mažiuose, bet ir visoje Šilutės apskrityje Storostų gyventa nemažai. Visi jie bus kilę iš vienos šaknies, čia įsodintos dar šešioliktajame amžiuje. Taip manyti leidžia tyrėjų rasti archyviniai pėdsakai. Storostų genealogiją detaliai tyręs Gerhardas Storostas (Gerhard Storost), kurio proprosenelis Dovydas Storostas buvo Vydūno senelio, taip pat Dovydo, pusbrolis, rašo: *Remdamiesi dabartine tyrimų būkle ir duomenimis, dar negalime pasakyti, kada pirmasis Storostas [Storost] atsirado Šilutės [Heydekrug] apskrityje, kaip ir negalime pasakyti, kokios etninės –prūsų, lietuvių, lenkų ar vokiečių – kilmės jis buvo.*⁸ Šio savo šeimos genealogijos tyrėjo manymu, tasai pirmasis Storostų pavardę čionai atsinešusysis galėjo būti *Stenzel Starost* – kolonistas, įsikūręs tuščioje žemėje prie Tilžės – Klaipėdos kelio, kokie 5 kilometrai į pietus nuo Verdainės, vėliau tapusios viena iš Šilutės miesto dalių. Toji vietovė vėliau bus pavadinta Kirlikais (vok. *Kirlicken*), o prieš tai – ji pagal čia įsikūrusių kolonistų pavardes dokumentuose buvo žymima *Hermann Plagsten* (*Anplast*, *Hansplast*, *Hermann Plagst*, *Hermann-Plogszten*) ir *Stenzel Starost* arba *Neusaß Starost* (*Starosto* nausėdija). Naujakurys Stenzel‘is Starost‘as čia turėjo būti apsigyvenęs ir žemę įdirbęs jau šešioliktame amžiuje, nes, kaip nustatyta, pirmasis čionykščių laukų derlius buvo užaugintas 1589–1590 metais. Iki tol, kol buvo paruošta sėjai tinkama dirva, turėjo praeiti bent keleri metai. Šioje vietovėje, kuri vėliau bus pavadinta Kirlikais, 1619 m. liepos 7 d. raštu lietuviui Mykolui Plagštaičiui (*Michel Plagstait*) buvo duotas leidimas atidaryti smuklę. 1637 m. Franz Dorn gauna 3 neįdirbtos žemės ūbus vietovėje, vadinamoje *Stenzel Starost*. Visuotiniame 1636 m. surašyme pažymėtos keturių *Stenzel Starost* vietovės samdomų vaslstiečių (*Amtsbauer*) pavardės. Jie, matyt, iki tol šešerius metus bus ūkinikavę nemokėdami mokesčių, kuriuos turėjo pradėti mokėti į valdovo išdą nuo 1637 m. Kitų šios vietovės valstiečių tame surašyme nepažymėta. Spėjama, kad *Stenzel Starost* vadinta vietovė tuo metu buvo šatulinis, Prūsijos valdovui priklausęs kaimas, kurio valstiečiai, gavę čia žemės ir įgiję į ją nuosavybės teises dar atlikdavo miško ir kitokius su vietovės tvarkymu susijusius darbus, mokesčius mokėdavo į valdovo išdą. Apie patį Stenzel‘į Starost‘ą jokių konkretnių žinių nerasta. Greičiausiai jis bus buvęs vienas iš pirmųjų čionai atsikėlusiu nedirbtą žemę įsisavinusių valstiečių. Jis pirmasis iš Storostų bus apsigyvenęs dar neįsisavintame šilų krašte (*auf der Heyde*), su kuriuo ir likusi susieta vėliau jame pasklisiančios giminės pavardė. Anot G. Storosto, jį bent hipotetiškai galima laikyti visų šiandien gyvenančių Storostų protėviu.⁹

Iš kur šitasai Stenzel‘is Starost‘as į tuos kraštus atvyko ir kodėl tokia šiam kraštui nebūdinga jo pavardė? Į šiuos klausimus, pateikdamas savo prielaidas, bandė atsakyti kitas gana artimas Vydūno giminaitis – jo brolio Jurgio (Georg) vaikaitis Jurgenas Storostas (Jürgen Storost, g. 1940). Tas prielaidas

⁷ Vydūnas. Mano gyvenimo apžvalga // *Žemaičiai: žemaičių rašytojų prozos ir poezijos antologija*, Kaunas, 1938, p. 17.

⁸ Storost G. Storost – Sippen aus dem Kirchspiel Werden des Kreises Heydekrug im Memelland // *Altpreussische Geschlechterkunde Familienarchiv*, Bd. 15, Hamburg, 1993, S. 65.

⁹ Ten pat, p. 65–66.

savo tyrime panaudojo ir mūsų minėtasis G. Storostas. Studijoje apie savo senelio brolių – Vydūno tėvą¹⁰ – Jurgenas Storostas spėja, kad jų giminės pavardė gali būti kildinama iš slaviško, greičiausiai lenkiško, žodžio *starosta*, reiškusio pareigybės – kaimo seniūno – pavadinimą. Laikui bėgant tas pavadinimas virtęs pavarde. Tą spėjimą J. Storostas grindžia Hanso Heinzo Diehlmano išleistų *Prūsijos hercogystės paveldėjimo ištikimybės priesaikos bylų*¹¹ duomenimis. Šiose bylose esančiuose paveldėjimo ištikimybės priesaiką 1642 m. Didžiajam kurfiurstui Frydrichui Vilhelmui (Friedrich Wilhelm) davusiųjų sąrašuose sutinkamos Starostų pavardės iš Mozūrijos (daugiau iš pietinės, mažiau iš šiaurinės dalies). *Krinta į akis*, – rašo J. Storostas, – *jog <...> Starostų pavardės visur yra sąrašo pradžioje, todėl reikia manyti, kad jie buvo pareigūnai ir kad pareigybės pavadinimą jau buvo pavertę pavarde, o jų tikroji pavardė, matyt, daugiau nebuvo vartojama. Šią tezę patvirtina Groß Pogorzellen kaimo sąrašas, kuriame 1642 m. užregistruoti 26 ūkininkai, o viename sąrašė pirmuoju numeriu įrašyta Johann Bsora Starosta, o kitame sąrašė Johann Bsora Eltester. O „Eltester“ (vyresnysis, seniūnas) yra suvokietintas lenkiškas žodis „starosta“.* Remdamasis minėta bylų medžiaga, J. Storostas tik kaip hipotezę kelia prielaidą, kad Vydūno protėviai į Šilutės apylinkes galėjo būti atsikėlę iš Mozūrijos: *Jeigu išdrįstume teigti, jog XVII a. viduryje pareigybės pavadinimas čia (Mozūrijoje – V. B.) susiliejo su šeimos pavarde ir jeigu Vydūno protėviai iš tikrųjų kilę iš šio regiono, tai iki tol šeima tikriausiai bus turėjusi kitoką pavardę, tai išsiaiškinti būtų įdomu. Tačiau tam pagrįsti dar neturime jokių šaltinių.*¹² Tiesa, Stenzel'is Starosta, apie kurį jau kalbėjome, vietovėje netoli nuo Šilutės, vėliau pavadintoje Kirlikais, įsikūrė, kaip minėta, XVI, o ne XVII amžiuje, vadinas, gerokai anksčiau už J. Storosto vardintus mozūrus buvusios pareigybės pavadinimą pavertusius pavarde. Tačiau iš kur jis atsirado, galima tik spėlioti. Gal jis kaip uolus kokio nors Mozūrijos kaimo seniūnas tada iš kurfiursto gavo kelis ūbus žemės retai gyvenamoje, aktyviau kolonizuoti pradėtoje šilais apaugusioje vietovėje, nuo kurios už keleto kilometrų formavosi būsimoji Šilutė. Kad Storostų šaknys gali būti Mozūrijoje, linkęs pritarti ir G. Storostas. Jis palaiko J. Storosto argumentą, kad vardas *Stenzel* yra suvokietinta lenkiško vardo *Stanislavas* forma ir kad atkreiptinas dėmesys į tą aplinkybę, jog 1525–1657 m. Prūsijos hercogystė buvo lenkiškas lenas, ir lenkiškumo įtaka čionykščiuose santykiuose buvusi gana ryški.¹³

G. Storostas nepaneigia ir kitos galimos Storostų atsiradimo Šilutėje hipotezės. Šioje hipotezėje remiamasi tarpukaryje skelbta Gertrud ir Hanso Mortensenų ir Paulo Kargės teorija, kad Mažoji Lietuva (ypač šiaurinė jos dalis) buvusi dykra, kurioje XV–XVI a. ėmė intensyviai įsikurti kolonistai iš Žemaitijos ir kitų Lietuvos vietų. Vienas iš tokių kolonistų, anot G. Storosto, galėjęs būti žmogus savo tėvynėje

¹⁰ Storost. J. Vydūnas' Vater. Zu Herkunft und Elternhauses bedeutesten preussisch – litauischen Schriftstellers Wilhelm Storost Vydūnas // *Ostdeutsche Familienkunde XII*, Jg. 39, H. 3, 1991, S. 385–399 ir H. 4, S. 427–434, 1991.

Ši studija tais pačiais metais buvo publikuota lietuviškai: Storosta J. Vydūno tėvas // *Ramuva 1990*, V. [1991], p. 26–34. Iš autorinio mašinraščio vertė Irena Tumavičiūtė. Patogumo dėlei šia publikacija naudosis ir mes.

¹¹ *Erbildungsakten des Herzogtums Preussen. I. Teil. 1525 bis 1642*. Hamburg, 1980.

¹² Storost J. Vydūno tėvas // *Romuva*, 1990, p. 34.

¹³ Storost G. Storost–Sippen..., S. 66.

bendruomenės seniūnu buvęs ar turėjęs kitokią pareigybę, kurios pavadinimas užrašytas kaip pavardė apsigyvenant Prūsijoje. Nors ir rizikingas, bet visai galimas, G. Storosto manymu, esąs šios pavardės kildinimas iš lietuviško žodžio *storas* ar jo vedinių (pvz., *storokas*). Norint šią pavardę galima sieti net ir su švedišku žodžiu *stor* (storas) ir *ost* (sūris) junginiu, aiškina tyrėjas, pažymėdamas, kad tokia sąsaja nėra rimčiau argumentuota.

Koks bebūtų Storosto pavardės etimologijos paaiškinimas ir iš kur bebūtų kilęs jos pirmasis savininkas Mažojoje Lietuvoje, ši pavardė, taigi ir ja besivadinusieji, XVIII – XIX a. labai paplito ne tik Šilutės apskrityje (čia daugiausiai), bet ir visoje Vokietijoje. Šiandien Vokietijoje Storostų gyvena keliasdešimt, jei ne daugiau, šeimų. Lietuvoje – tik viena kita. Beveik jos visos – to paties aiškiai identifikuoto genealogijos medžio šakos. Kaip teigia vienas iš tos gana plačiai pasklidusios giminės atstovų ir jos šaknų ieškotojas minėtasis G. Storostas, nesąs ypatingos svarbos dalykas tiksliai nustatyti, kokia buvo pirmojo Šilutės apylinkėse atsiradusiojo Storosto etninė kilmė. Bet sprendžiant pagal įrašus krikšto knygoje ar mokesčių mokėtojų sąrašuose esą pakankamai aišku, kad Storostai vos ne 400 metų Šilutės apskrityje yra žinomi kaip prūsų lietuviai, valstiečiai, kurie per keletą vėlesnių kartų veikiami vokiečių kultūros integravosi į vokiečių tautą.¹⁴ Vydūnas šiuo požiūriu yra dalinė išimtis, nes nuosekliai identifikavosi kaip lietuvis ir tapo ryškiu būtent lietuvių kultūros veikėju. Tačiau ir šiandieniniai Storostų palikuonys nėra išsižadėję lietuviškųjų savo šaknų ir labai didžiuojasi savo tarpe turėdami lietuvių tautai didžiai nusipelnusį savo gentainį.

Dabar nusistovėjusi vokiškoji aptariamasis pavardės forma – *Storost*. XVIII–XIX a. bažnytinėse krikšto ir mirties registracijos knygoje, mokesčių mokėtojų ir kitokiuose sąrašuose ši pavardė buvo rašoma gana įvairiai: *Starosta*, *Stora*, *Storas*, *Storosta*, *Storasta*, *Storastaitis*, *Storast*, *Starrost*, *Starost*, *Staroß*. Į krikšto registracijos knygas vardus kunigas užrašydavo iš klausos taip, kaip tėvų pavardes pasakydavo krikštėviai.¹⁵ Mūsų laikais beveik visuotinai įsigalėjusi Vydūno pilietinės pavardės forma – *Sorosta*. Tačiau pats Vydūnas, pateikdamas savo šeimos genealogiją bei po viena kita publikacija, savo pavardę rašo: *Storostas*. Tad gerbdami Vydūno valią, kalbėdami apie mąstytoją, šios formos laikysimės ir mes.

Remiantis žinomais archyviniais ir kitokiais duomenimis, deja, negalima nustatyti pirmojo Šilutės apylinkėse minimo Stenzel'io Starosto tiesioginės sąsajos su ta Storostų gimine, kurios genealogijos medis šiandien yra gana tiksliai atkurtas.¹⁶ Neaišku, kas buvo to Stenzel'io įpėdiniai ir kur jie įskūrė. Galima tik spėti, kad būtent jo atžalų vardai randami Verdainės parapijos registracijos knygoje. Šiandien nežinoma, ar yra išlikę tų knygų originalai. Minėtame Leipzigo genealogijos archyve saugomi 1941 m. padaryti jų mikrofilmai. Juose perfotografuotos knygos, apimančios 1710–1728, 1741–1751, 1751–1781,

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Ten pat, p. 64.

¹⁶ Žr. min. G. Storosto veikalą.

1776–1806, 1812–1831, 1858–1866 metų (krikšto registracijos knygos) ir 1760–1861 m. (mirties registracijos knygos).

Pirmasis neginčijamas Vydūno bei visų mūsų dienomis gyvenančių Storostų protėvių pėdsakas randamas ankstyviausioje iš minėtų knygų. 1710 m. sausio 15 d. įrašė pažymėta, jog tą dieną krikštytos mergaitės Elsės (tėvai nenurodyti) iš Hansplest kaimo krikštatėvis buvo *Dovid Storasta*. Iš kur jis yra, nepažymėta. Galimas dalykas, kad tasai *Dovid'as* buvo tas pats *Dawid Starroß*, kuris *Jan Jadischen* kaime (vėliau *Jündschen, Jučiai*) paveldėjo *Michell Starroß* palikimą ir kuris gyveno Spalviškiuose bei 1711 m. įregistruotas kaip krašto armijos (Landswehr) karys (Wilbranz). Tada armijoje tarnaudavo nevedę vyrai nuo 18 iki 40 metų. Galima spėti, kad tasai turto paveldėtojas ir karo tarnybon priimtasis *Dawid'as Starroß* galėjo būti kokių 25 metų, tad apytikriai jo gimimo metai galėtų būti 1685-ieji. Anot G.Storosto, kad tasai *Dawid'as* buvo *Michell'io* turto paveldėtojas, neverta abejoti. Tik neaišku, koks tarp jų buvo giminystės ryšys. Todėl tajį *Michell'į* laikyti dar ankstesniu jau identifikuotos Storostų giminės protėviu nėra labai tvirto pagrindo. Galima tik spėti tokiu jį buvus. Kad jo turto paveldėtojas *Dawid Starroß* iš Spalviškių ir Elsės krikštatėvis *Dovid'as Storasta* yra tas pats asmuo, irgi galima tik numanyti. Anot G. Storosto, įmanoma tokia prielaida: krikštijamosios Elsės (o ji iš Hansplesto – būsimų Kirlikų) tėvas ar motina yra iš *Stenzel'io* Starosto palikuonių, o *Dovid'as* yra mergaitės tėvų giminaitis. Krikštijimui jį pakvietė, nes jis gyveno visai netoli – Spalviškiuose – 1,5 km. nuo Verdainės ir 3 km. nuo Hansplesto. Vėliau jis apsigyveno Jonaičiuose ir čia vedė. Bet tai tik prielaida.

Krikštų registracijos knygose kaip krikštijamosios Elsės krikštatėvis užrašytas *Dovid'as Starost* tose knygose vėliau pažymėtas dar daugelį kartų. Jose figūruoja ir jo žmonos *Annikės* vardas. Pvz., 1719 m. birželio 25 d. įrašė pažymėta krikštamotė *Annike ux. Dowido Stora a. Jonaiten*. Čia *ux.* – lotyniško žodžio *uxor* (žmona) santrumpa. Ši Jonaičiuose gyvenusi pora vaikų neturėjo. Anikei apie 1720 m. mirus *Dovid'as* vedė antrą kartą. Antrosios žmonos vardas *Madlina* (mergautinė pavardė nepažymėta). Šioje greičiausiai 1721 m. pirmoje pusėje registruotoje santuokoje iki 1728 m. gimė penketas vaikų – trys berniukai ir dvi mergaitės: *Jurgis* (g. 1722 02 16), *Martins* (g.1723 10 28), *Dowids* (g. 1725 02 02), *Elze* (g. 1727 01 27) ir *More* (krikštyta 1728 08 15). Visų gimimo vieta – Jonaičiai. Tuo pat metu, kai Jonaičiuose gyveno *Dawids* su šeima, gretimame *Mažių* kaime gyveno kitas *Storastas* – *Kristupas*. Galimas dalykas, kad jis buvo *Dawido* brolis ar pusbrolis. 1736 m. mokesčių sąrašuose jis apibūdinamas kaip geras valstietis, t. y. kaip geras mokesčių mokėtojas. Tuo tarpu *Dowidas* tuose sąrašuose apibūdinamas kaip blogas valstietis. *Kristupas* ir jo žmona *Kattrina* kaip krikšto tėvai knygose minimi daug kartų, o tai rodo, kad jų būta išties turtingų. Jie patys 1713 12 27 susilaukė sūnaus *Mikelio*. Šis užaugęs vedė *Madliną* (mergautinė pavardė nežinoma). Ar ši pora susilaukė vaikų, taip pat nežinoma. Taigi, *Kristupo* Starosto iš *Mažių* genealoginė linija čia nutrūksta ir panyra į nežinomybės ūkus.

Dawido iš Jonaičių linija, plačiai išsišakodama ateina į mūsų dienas. Mes susitelksime ties viena mums rūpima šios linijos šaka. Tai – vieno iš penkių *Dawido* vaikų, taip pat *Dowido*, gimusio 1725 m.

vasario 2 d., šaka. Jis vedė Madliną ir apsigyveno Mažiuose. Čia jis tapo seniūnu (šulcu), čia jo šeimoje gimė trys vaikai – sūnūs Kristups (g. 1760 06 10) ir Martins (g. 1773 02 19) bei dukra Schule (g. 1776 11 01). Abiejų sūnų giminės linijos išlikusios iki šiol. Martino linija atveda iki Gerhardo Storosto, kurio genealoginio tyrimo duomenimis remiamės.

Kristupo linija yra toji, kurioje buvo lemta atsirasti Vydūnui. Šitasai Kristupas, vyresnysis Dowido (kurio tėvas taip pat Dawidas) sūnus, gimęs 1760 m. birželio 10 d. (mirties data nenustatyta), buvo dragūnas Bardelebeno pulke, Reino eskadrone. Vedęs Augužę Viršolaitę (*Auguzze Wirszolaitis*) gyveno Mažiuose, kur susilaukė dviejų sūnų – Kristupo (g. 1800 02 02) ir Dowido (g. 1802 01 04). Ar vyresnysis, Kristupas, buvo vedęs, nežinoma. Jaunesnysis, Dowids, būdamas 21 metų, 1823 m. lapkričio 7 d. vedė pusmečiu už save vyresnę Marę Miklovaitytę (*More Miklowatis*, g. 1801 m. liepos 15 d.) iš Jonaičių. Ji buvo Kristupo Miklovaičio, gimusio 1763 m. birželio 5 d. Jonaičiuose ir Anikės Miklovaitienės-Grigelaitytės, gimusios 1762 m. balandžio 4 d. Lautinose, dukra. Dowids ir Morė Storostai susilaukė 8 sūnų ir, kaip spėjama, turėjusi būti ir dukra, bet apie ją nėra jokių žinių. Vaikai gimė skirtingose vietose: Kristupas – 1823 m. gruodžio 12 d. Jonaičiuose, Merczius – 1825 m. sausio 1 d. Liaučiuose (*Laudszen*), Dows – 1827 m. vasario 20 d. Pašiliškėse, Jurgis – 1828 m. rugpjūčio 5 d. Pašiliškėse, Jons – 1830 m. birželio 6 d. Lapaliuse, Jokūbas – 1832 m. kovo 27 d. Pagryniuose, Anskis – 1837 m. liepos 20 d. Pagryniuose, Frydrichas Vilhelmas – 1839 m. sausio 14 d. Pagryniuose. **Vienas iš tų vaikų – Anskis – būsimojo Vydūno tėvas, kiti – jo dėdės.**

Kaip rašo J. Storostas, *skirtingos vaikų gimimo vietos rodo, jog Dovydo ir Marės Storostų šeima, ieškodama geresnio pragyvenimo, dažnai turėdavo keisti gyvenamąją vietą, kol pagaliau įsitaisė nedidelį ūkelį su 30 prūsiškų morgenu (apie 7,5 ha) dirbamos žemės Pagryniuose.*¹⁷ Dovydas buvo silpnos sveikatos ir paskutiniaisiais keleriais neilgo gyvenimo metais nebesikėlė iš lovos. Būdamas 37 metų jis mirė 1839 m. balandžio 25 d. Pagryniuose. Našle tapusiai Marei Storostienei teko itin sunki dalia vienai išauginti tokį būrį vaikų. Ūkelį teko parduoti, vaikus priglaudė giminės. Pati išsinuomojo nedidelį laukelį ir, būdama labai darbšti, neilgai trukus galėjo susigražinti vaikus, juos išlaikyti ir sudaryti jiems galimybes bent minimaliai pasimokyti. Pasitaupiusi ji vėl nusipirko mažą ūkelį Gaideliuose, netoli nuo Pagrynių, ir, palyginti neblogai, kad ir sunkokai, vertėsi. Gyvenimą gerokai pasunkino 1855 m. kilęs gaisras, pasiglemžęs gyvenamąją trobą. Paskutiniausias dienas ši darbščioji Vydūno senolė nugyveno Mažosiuose Vileikiuose, kur greičiausiai ją buvo priglaudęs ten gyvenęs ir ūkininkavęs sūnus Dovas. Jis buvo vedęs Grytą Klovaitę (*Klowait*), su kuria susilaukė dviejų dukterų ir trijų sūnų. Visų vaikų gimimo vieta nurodoma Mažieji Vileikiai. Koks vyresniųjų Dovo brolių Kristupo ir Merčiaus likimas – nežinoma. Iš bažnyčios knygų įrašų težinomos tik jų gimimo datos ir vietos. Jaunesnieji broliai buvo sukūrę šeimas, susilaukę vaikų, trys iš jų ūkininkavo – Jonas buvo šatulinis valstietis, Jokūbas įsigijo žemės Bismarko kolonijoje (Žalgiriuose), Frydrichas Vilhelmas savo žemę valdė Žagatuose (*Szagaten*).

¹⁷ Storost J. Vydūno tėvas // Romuva, 1990, p. 28.

Galimas dalykas, kad Jurgis irgi ūkininkavo ar buvo žvejys. Jis greičiausiai gyveno Šyškrantėje, nes tikrai žinoma, kad čia 1864 m. balandžio 5 d. jam gimė antrasis iš dviejų sūnų – Karlas Frydrichas (*Carl Friedrich*).

Anskis – pagal amžių priešpaskutinis iš aštuonių brolių, būsimasis būsimos Vydūno tėvas – bus bene vienintelis iš to brolių būrio gyvenęs ne iš ūkininkavimo. Kai mirė tėvas, jam dar nebuvo nė dviejų metų. Jam kartu su broliais teko patirti nemažą vargą, nes dėl tėvo ligos ūkelis buvo visiškai nualintas ir motinai teko jį parduoti, o vaikus išdalinti giminėms. Anskį pasiima globoti senolė, greičiausiai mamos motina Augustė Miklovaitienė – Viršulaitė, kuri buvo ištekėjusi antrą kartą. Po metų kitų motina vėl įsigyja nedidelį sklypelį netoli nuo Pagrynių – Gaideliuose ir savo pačios globon susigrąžina vaikus. Auklėja juos itin religingai, nes pati buvo karštai tikinti ir uoli surinkimų lankytoja.

Sulaukęs septynerių metų, Anskis pradėjo lankyti mokyklą, kur šiek tiek pramoko vokiškai. Motinos įdiegtą religinį vaiko nusiteikimą ypač sustiprina tikybos jį mokęs ir konfirmacijai ruošęs 1848–1864 m. Saugose klebonu buvęs Kristupas Sturys (1821–1891). Konfirmuotas Anskis buvo 1851 m. Pas vieną kaimo siuvėją išmokęs siūti, kurį laiką duoną pelnosi apsiūdamas gimines ir pažįstamus. Praėjus keletui metų nuo konfirmacijos, Anskis Storostas ryžosi stoti į Berlyno misijonierių seminariją. Tas pats K. Sturys nusiuntė minėtosios seminarijos vadovybei rekomendaciją dėl vaikinio tinkamumo studijoms. 1861 m. metų spalio mėn. Anskis į ją buvo priimtas.

Čia mokytasi pusketvirtų metų, kol 1865 m. gegužės mėn. dėl paūmėjusios ligos (sustiprėja kraujavimas iš plaučių) paprašoma laikinų atostogų. Joms pasibaigus, į seminariją Anskis nebegrižta, tad jos nebaigia.

Kad tėvas seminarijos nebaigė, Vydūnas, greičiausiai, nežinojo. Autobiografijose apie tėvo išsilavinimą rašoma, kad jis **buvo Berlyne mokslą gavęs pagonių misijai**¹⁸, **išėjęs Berlyne misijonarių seminarę**¹⁹, **pasirinkęs misijonieriaus profesiją, tačiau baigęs mokslus dėl plaučių ligos turėjo likti tėviškėje**²⁰ (paryškinta mano – V. B.). Šalia ligos būta ir dar vienos priežasties nebegrižti į seminariją. 1866 m. rugsėjo 3 d. Priekulės bažnyčioje užregistruojama Anskio Storosto ir Marijos Ašmonaitės (*Marie Aschmon*) iš Lankupių santuoka. Jaunoji tuo metu jau kelintas mėnuo buvo nėščia.²¹

1836 m. kovo 26 d. Lankupiuose gimusi Marija Ašmonaitė buvo vyriausia ūkininko Kristupo Ašmono (g. 1814 m.) dukra. Jos dėdė – vyresnysis tėvo brolis Jokūbas Ašmonas (1800–1862) buvo garsus sakytojas, laikęs surinkimus ne tik Klaipėdos krašte, bet ir Didžiosios Lietuvos ūkininkų sodybose, rinkęs misijoms aukas, religinėje spaudoje skelbęs savo surašytas giesmes bei tikėjimo tiesas aiškinančias *gromatas*. Po mirties jo atminimui buvo išleista knygelė *Keli paminklo žodžiai ant atminimo nabasztininko Brolio A. iš L. suraszyti*. 1866 m. išleistoje knygelėje *Isz nabasztininko Lietuwininku Zodzio Sakytojo*

¹⁸ Vydūnas patsai apie savo amžių ir darbą // *Lietuvos albumas*, Kaunas, 1921, p. 425.

¹⁹ Vydūnas. Tikrasis Vydūnjas // *Naujas žodis*, 1928, nr. 1, p. 3.

²⁰ Storosta J. Vydūnas Berlyne // *Pergalė*, 1988, nr. 6, p. 155.

²¹ Storosta J. Vydūno tėvas // *Romuva*, 1990, p. 30–31.

Jokubo Aszmono [...] surinkimiszkuju Rasztu sudėta nemaža dalis jo kūrinų. Tasai ganytojiškai veiklai pasišventęs sakytojas buvo atsisakęs iš tėvų paveldėtos žemės ir ją perleidęs jaunesniajam broliui Kristupui – Marijos tėvui su sąlyga, kad iš jo gaus kuklų išlaikymą ir pastogę. Tad giesmė ir Dievo žodis Mariją kasdien lydėjo nuo mažumės. Tėvas mirė jaunas, ir merginai teko ūkio reikalų našta, kurią jai ištekėjus perėmė jaunesnis brolis Martynas. Po vedybų, gavus savo dalį, tenka palikti tėvų namus.

1866 m. pabaigoje jaunavedžiai Marija ir Anskis Storostai apsigyvena Šilmeičiuose, per 5 kilometrus į rytus nuo Šilutės nutolusiame paribio su Didžiąja Lietuva kaime. Jame tuo metu jame gyveno ir ūkininkavo Anskio brolis Jokūbas. Galimas dalykas, kad jaunoji šeima pas jį ir prisiglaudė. Toji šeima gana greitai – 1867 m. sausio 17 d. susilaukia pirmagimio, kurį pakrikštija Jonu (*Johannes*).

Šeimos galva Anskis pradžioje verčiasi siūdamas ir laukia pažadėto darbo Didžiosios Lietuvos teritorijoje esančio Naumiesčio (dabar Žemaičių Naumiestis) evangelikų liuteronų bažnyčioje. Tačiau darbą nuo 1867 m. velykų gauna ne bažnyčioje, o Kuliešių pradžios mokykloje, į kurią kasdien po kelis kilometrus vaikščioja iš Šilmeičių. Kad nereikėtų laikyti mokytojo egzamino, kuriam pasiruošti trukdo ne ką pagerėjusi sveikata, iš Berlyno misijonierių seminarijos išsirūpinamas pažymėjimas apie mokymąsi joje bei išklaustus kursus. Galimas dalykas, kad 1867 m. rudenį mokytojo vieta gaunama nuo 1862 m. veikusioje²² Jonaičių pradinėje mokykloje, nes kaip tik tada Storostų šeima persikėlė į Jonaičius ir apsigyveno pas Anskio giminaitį ūkininką Palkį, kurio didelė graži sodyba buvo įsikūrusi prie pat Šyšos. Sodo pakraštyje, visai prie upės, buvo atskiras namelis, į kurį ir įsikėlė Marija ir Anskis su dar metų neturinčiu pirmagimiu sūneliu. Po pusmečio toje trobelėje pasaulį išvys antrasis vaikelis, kuris netrukus jo gimimą sekmadienio varpais pasitikusioje Verdainės evangelikų liuteronų bažnyčioje bus pakrikštytas Vilhelmu, o suaugusiu vyru tapęs pats pasivadins Vydūnu.

Palkį kaip savo gimtosios sodybos šeimininką nurodo pats Vydūnas.²³ Kad Jonaičiuose tuo laiku gyventa Palkių, liudija išlikusios XIX a. vidurio ir antrosios pusės Verdainės parapijos mokesčių knygos, saugomos Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Rankraštyne (F 106). Vienoje tų knygų užtinkame Jonaičių kaimo gyventojų Jono Palkio (*Joni Palkis*, 1840–1841 m. sąrašas), kitoje Ernsto Palkio (*Ernst Palkies*, 1889 m.) pavardes. Koks sodybos, kurioje gimė Vydūnas, savininko Palkio ir Anskio Storosto giminystės ryšys nėra nustatyta. G. Storostas šiuo klausimu daro dvi prielaidas. Pirmoji: tasai Palkys galėjęs būti Anskio svainis, nes Anskis turėjęs turėti ne tik septynius brolius, bet ir seserį, apie kurios šeimą ir palikuonius nieko nežinoma. Toji sesuo, anot G. Storosto, galėjusi ištekėti už Palkio. Tokiu atveju Palkienė būtų Vydūno teta.²⁴ Tačiau teta Vydūnas niekada nėra jos pavadinęs, nors prisimena apsilankymus Palkių namuose ir aprašo, kaip ji atrodė.²⁵ Storostų giminės genealoginiame tyrime,

²² Juška A. *Mažosios Lietuvos mokykla*, Klaipėda, 2003, p. 441.

²³ Vydūnas. Tėvo ir motinos gyvenimas ir pobūdis // 1948. I. 2 datuoto Vydūno rankraščio kopija, gauta iš Aleksandro Merkelio. *Autoriaus archyvas*.

²⁴ Storost G. Anskis Storost mütterliche Vorfahren. Ergänzungen und Bemerkungen zu einem Aufsatz über Vydūnas' Vater // *Ostdeutsche Familienkunde*. Bd. 14, H. 1, Januar-März 1995, S. 20.

²⁵ Vydūnas. Mano gimtinė // 1948. I. 2 datuoto Vydūno rankraščio kopija, gauta iš Aleksandro Merkelio. *Autoriaus archyvas*.

atliktame G. Storosto, toji Anskio sesuo neužfiksuota, tik pažymima, kad tarp 1832 ir 1837 metų Marei ir Dovydui Storostams turėjęs būti gimęs septintas vaikas (sakoma mergaitė), po kurio ar kurios sekė dar du. Kuo remiantis daroma ši prielaida, nenurodoma. Antroji prielaida apie Palkio ir Anskio Storosto giminybę: Palkys galėjęs būti Anskio senelio Kristupo Storosto (g. 1760 m. gegužės 10 d. Mažiuose) sesers Šulės (Schule, g. 1776 m. lapkričio 1 d. Mažiuose) vaikaitis arba kurio iš vaikų žentas. Už ko toji Šulė Storostaitė ištekėjo ir kas jos palikuonys, neišaiškinta.²⁶

Jonaičiai ir jauki Palkių sodyba juose gausėjančiai Marijos ir Anskio Storostų šeimai irgi tebuvo laikino prieglobsčio vieta. Čionai tepagyvenus dvejus metus, prasidėjus 1869 metų rudeniui, vežiman susikrovus mantą ir susisodinus du vaikučius pro Tilžę, Ragainę, Lazdynus dardama ilgu daugiau kaip šimto kilometrų keliu beveik iki Pilkalnio, į nedidelę neseniai Šorelių girios pakraštyje įsikūrusią miškakirčių gyvenvietę, pavadintą Naujakiemiu (*Neudorf*). Čia Anskis Storostas gavo nuolatinę mokytojo vietą naujai atidaromoje pradžios mokykloje, kurioje prabėgs beveik trys tarnybos dešimtmečiai. Būdamas 61 metų, 1898 m. spalio 1 d. mokytojas Anskis Storostas bus išleistas pensijon²⁷ ir 1899 m. su žmona apsigyvens Užpjauniuose prie Pilkalnio. Neilgai čia pagyvenę abu persikels Pilkalnin, iš kur Anskis po sunkios ligos 1903 m. rugpjūčio 29 d., o Marija 1907 m. kovo 18 d. iškeliaus Anapilin.²⁸

Taigi, Naujakiemyje prabėgo ilgiausioji ir svarbiausioji Marijos ir Anskio Storostų gyvenimo dalis, o jų vaikams – pagrindines vertybes suformavusioji vaikystė ir paauglystė. Vos spėjus čia atvykus prasikurti ir po kelionės susidėlioti daiktus 1869 m. spalio 5 d. pasaulin ateina trečiasis Storostų vaikas, kurį pakrikštys Frydrichu. Paskui vienas po kito gimsta dar septyni vaikai, iš kurių du neišgyvena: Marija (*Marie*, 1871 m. sausio 9 d.), Jurgis Martynas (*Georg Martin*, 1872 m. lapkričio 11 d.), jo dvynys Gotfrydas, kuris po pusės metų (1873 m. vasario mėnesį) miršta, Magdalena (1873 m. lapkričio 29 d.), Hermanas (1876 m. birželio 3 d.), Albertas (1878 m. gegužės 5 d.) ir Christianas (1880 m. rugsėjo 3 d.), kuriam irgi tebuvo lemta išgyventi tik pusmetį (mirė 1881 m. kovo mėn).

Visi broliai, baigę mokslus, tapo mokytojais. Jonas mokytojavo Spartesniojoje gimnazijoje Klaipėdoje, Jurgis Klaipėdos Luizės gimnazijoje, Friedrichas Tilžėje, Hermanas Berlyne, Albertas Įsrutyje, Vilius, kaip žinome, Tilžėje. Pirmasis mirė jauniausias Albertas 1905 m. vasario 15 d., Hermanas 1916 žuvo Belgijoje per pirmąjį I pasaulinį karą 1916 m. vasario mėn 10 d., Jurgis mirė 1937 m. lapkričio 14 d. Klaipėdoje, Jonas – 1945 m. birželio 6 d. Bitterfelde (Vokietijoje), Friedrichas – 1957 m. spalio 13 d. Erfurte, abi seserys – 1950 m. Berlyne. Jos buvo netekėjusios. Vertėsi kaip skrybėlininkės modistės, gamino rankų darbo skrybėles.

²⁶ Storost G. Anskis Storost mütterliche Vorfahren..., S. 20.

²⁷ Amtliches Schullblatt für den Regierungs-Bezirk Gumbinnen, Nr. 19, den. 20. September 1998.

²⁸ Vydūnas. Tėvo ir motinos gyvenimas ir pobūdis. // 1948. I. 2 datuoto Vydūno rankraščio kopija, gauta iš Aleksandro Merklio. *Autoriaus archyvas*.

GENEALOGICAL ORIGINS OF VYDŪNAS

Dr. Vaclovas Bagdonavičius

Summary

The article presents the paternal lineage of Vydūnas (Wilhelm Storost, 1868–1953) starting from the end of the 16th century. The greatest amount of data on this lineage was collected and published by Jürgen Storost (Berlin) and Gerhard Storost (Brühl). According to Zentralstelle für Genealogie (Leipzig), the first representative of Storost kin settled down in Šilutė (Heydekrug) district about 1580; for the duke of Prussia gave him a parcel of uncultivated land. Perhaps he was of Masurian ancestry. His surname *Storost* most probably springs from Slavonic noun meaning elder. The first certain signature of Vydūnas's ancestors was found in the baptismal books of Verdainė (Werden) parish: *Dovid Storasta* was recorded as a godfather on January 15, 1710. The lineage of his posterity leads us to Wilhelm Storost (later Vydūnas) born on March 22, 1868 in Jonaičiai, Šilutė district. Storost kin gained ground in the district. Majority of its representatives lived in the villages of Jonaičiai and Mažiai.

KEYWORDS: Vydūnas, Storosta kin, geneology

Iš: „Į sveiką gyvenimą ir skaidrią būty Vydūno keliu“: tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija: programa ir konferencijos medžiaga. Klaipėda, 2013.

Vydūno geneologija (tēvo līnija)

Stenzel Starost, Neusaß Starost
(Vietovē, mīnīma 1619 m., 1636 m., 1637 m., vēlāu Kirlikal)

?

Michel Starroß

?

(Dawid Starroß)= (?) Davids Storasta ∞ Anike (1 žmona), ∞
Madlīna (2 žm.) 1710 01 15 [rašytas kaip krikštātēvis, galējo būti
gimēš apie 1685 m.

